

Enric Valor, un home fidel al país

per Avel·lí Flors Bonet

M'heu demanat que escrigui un breu article sobre el senyor Enric Valor, que preterí el proppassat 13 de gener. Permeteu que us sigui franc: ho faré amb molt de gust però també amb una certa recança. Tot i que el coneixia personalment (i ell a mi), els nostres contactes havien estat fugissers, i, d'altra banda, tots dos no hem tingut gaires punts de contacte, perquè

els nostres camps d'acció eren bastant diversos. Per això em limitaré a les poques coses que sé, i m'abstindré de valorar els altres aspectes que deixo per als entesos.

Permeteu-me que, encara que només sigui un detall, us comenti en primer lloc una anècdota que m'ha fet sentir Enric Valor pròxim i semblant. De petit, Enric Valor va entrar en contacte amb la literatura catalana pels llibres que tenia el pare en aquesta llengua (jo també, de petit, recordo haver fullejat i llegit algun volumet de les obres completes de mossèn Jacint Verdaguer que els meus pares tenien a Castelló). Això, a ell (es tractava, en el seu cas, de publicacions com la revista *L'esquella de la torratxa*) li va fer un gran impacte, i des d'aleshores va entendre, com jo, que, d'una banda, el català era la seva pròpia llengua, i, de l'altra, que el català era una llengua que es podia escriure amb tanta normalitat com el castellà. L'única diferència entre l'experiència d'Enric Valor i la meua són els trenta anys que ens portem. I si ara comente el fet és perquè ja conec bastants valencians que aquesta circumstància ha decantat a estimar la llengua catalana com a pròpia des de la infantesa o la joventut.

I ara ja, entrant en matèria, diria que Enric Valor va ser tota la vida (la seva llarga vida), un gran idealista. De ben petit es va anar identificant amb la causa del país des d'una posició esquerrana que el féu passar pels anarquistes i els comunistes fins a desembocar en l'opció nacionalista que protagonitzaria Joan Fuster i que, a la fi de la seva vida, encapçalaria el Bloc de Progrés, de signe més aviat centrista.

Valorant-ne l'obra escrita, d'Enric Valor caldria destacar el vessant de gramàtic, el de lexicògraf i el de narrador. Del valor gramàtic, cal dir que tots els valencians que vivim ara ens hem beneficiat del seu treball, perquè els seus llibres normatius ens han acompanyat en el camí i ens han portat de la mà al coneixement ple de l'idioma. Ell rebé els coneixements de normativa d'homes com Carles Salvador, al Rat Penat, i de Manuel Sanchis Guarner, allà pels anys cinquanta i seixanta. El seu millor mestre, però, fou Josep Giner, que era un pou inexhaurible de coneixements gramaticals i lèxics.

En tot cas, cal dir que l'obra gramatical de Valor té una finalitat eminentment didàctica, de divulgació i d'adaptació. En cap sentit no podríem atribuir-li cap valor d'originalitat, com

podríem reconèixer, per exemple, a Josep Ruaiç. Enric Valor es manté dins la més estricta ortodòxia gramatical fabriana, interpretada per Joan Coromines, que ell estudia i divulga.

L'Enric Valor lexicògraf potser tindria major interès: Valor era un bon coneixedor del lèxic, que pouava pacientment del seu *Diccionari català valencià balear*, que havia fullejat tant. Partint d'ací, i de l'arreplega pacient del vocabulari viu que havia après dels seus paisans, Enric Valor publica el seu *Vocabulari fonamental* (València 1988). Però tampoc en aquest aspecte el seu treball no arriba a l'alçada, per exemple, de Francesc Ferrer Pastor que havia recopilat tant de material lexicogràfic des dels anys cinquanta.

Com a literat, l'obra d'Enric Valor provoca una certa divisió d'opinions per part dels crítics. N'hi ha que la valoren positivament. De fet, ell volia ser reconegut no com a divulgador de la gramàtica i del lèxic sinó com a narrador. El mateix Manuel Sanchis Guarner, poc abans de morir, diria, en llegir *Sense la terra promesa*: «amb aquesta obra Enric Valor entra en la història de la literatura catalana». D'altres, però, apunten una manca de capacitat narradora i recreadora de personatges.

Malgrat tot, hi ha una obra de valor indiscutible: el recull de les seues *Rondalles valencianes* que, sense tenir el mèrit transcendent per al català literari de les *Rondalles mallorquines* d'Antoni M. Alcover, són un recull magnífic de narrativa popular.

Però, més enllà del valor del seu treball, jo subratllaria la tossuderia d'Enric Valor a l'hora d'estimar la seva terra i la seva llengua, a la qual dedicà incansablement tots els seus talents. Des de la seua col·laboració assídua de joventut als diaris i setmanaris del país (Alacant i València), el seu treball de divulgador de l'idioma va partir dels anys de la dictadura (obres gramaticals i lexicogràfiques), seguint per la represa de la premsa amb la publicació heroica de la revista *Gorg* (València 1969-1972), i després la publicació de la seva dilatada obra narrativa (sobretot popular i rondallística) per acabar, finalment, connectant amb les noves generacions que en feren un model d'identificació personal i social.

En aquests temps d'atonía general al nostre país, jo ressaltaria la fidelitat inqüestionable de Valor a la unitat de la llengua, que sempre anomenà "catalana", i al seu país, que sempre inclogué dins el marc dels Països Catalans. La claredat amb què sempre parlà d'aquests temes, com tothom sap, li valgué la marginació per part de les autoritats populars.

Per a mi Enric Valor és un home que ha aprofitat bé els seus talents, molts o pocs, que va rebre del seu Creador. Ell, que tenia un profund sentit religiós (aspecte al qual no ha al·ludit ningú en cap escrit), tenia ben apresada la lliçó de la responsabilitat que havia contractat amb el seu poble. I hi va restar fidel fins a la mort. Tardanament, el país, amb significatives reticències, li ho ha reconegut.

El País Valencià necessita molts més Valors per a acabar de consolidar el treball que homes com ell iniciaren al llarg del segle XX. Només així s'impedirà que el segle XXI no entoni les exèquies de la nació catalana i de la seva llengua. ♦